

Ботштейн Ілля Ігорович
аспірант денної форми навчання,
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9382-4478>

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗМІЦНЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ НА СВІТОВИХ РИНКАХ ПІСЛЯ ВІЙНИ

У статті досліджено роль економічного управління у зміцненні конкурентоспроможності України на світових ринках у післявоєнний період. Доведено, що ефективна система управління економікою в умовах структурних трансформацій, глобальних викликів і національної відбудови є ключовим чинником забезпечення стійкого розвитку держави. На основі аналізу досвіду Хорватії, Грузії та Іраку визначено оптимальні підходи до формування дієвої моделі післявоєнного управління. Наголошено на необхідності цифровізації публічного сектору, активного залучення інвестицій, розвитку людського потенціалу та інтеграції у світові економічні структури. Обґрунтовано, що лише системне реформування інституцій, удосконалення фінансової політики й посилення стратегічного планування здатні забезпечити довгострокову конкурентоспроможність національної економіки.

Ключові слова: економічне управління, конкурентоспроможність, післявоєнна економіка, інституційні реформи, інновації, сталий розвиток.

Illia Botshtein
PhD student,
Kharkiv University of Humanities "People's Ukrainian Academy"

THE ROLE OF ECONOMIC MANAGEMENT IN STRENGTHENING UKRAINE'S COMPETITIVENESS IN GLOBAL MARKETS AFTER THE WAR

The article comprehensively examines the strategic role of economic management in enhancing Ukraine's competitiveness in global markets during the post-war recovery period. It argues that effective, transparent, and innovation-oriented economic governance serves as a cornerstone for national resilience, sustainable growth, and integration into the global economy. The study emphasizes that post-war reconstruction requires not only the restoration of destroyed infrastructure but also the deep transformation of institutional systems, fiscal mechanisms, and governance models. Drawing on a comparative analysis of Croatia, Georgia, and Iraq – countries that faced large-scale conflicts in the twenty-first century – the research identifies key determinants of successful post-war economic recovery, such as macroeconomic stabilization, foreign investment attraction, institutional modernization, and social reintegration. Particular attention is paid to Ukraine's strategic priorities, including the digitalization of public administration, promotion of human capital development, stimulation of innovative entrepreneurship, and participation in global value chains. The article further explores the role of international financial institutions and foreign aid in facilitating reconstruction and improving fiscal sustainability. From a scientific perspective, the research applies a systems-analytical approach, integrating institutional theory, post-conflict development models, and principles of sustainable economics to substantiate the interrelation between governance efficiency and competitiveness. It underlines the necessity of aligning Ukraine's recovery agenda with the principles of green growth, energy efficiency, and technological modernization to ensure long-term competitiveness. The study concludes that the systematic reform of institutions, consistent policy coordination, and effective public-private partnerships will strengthen Ukraine's resilience to external shocks, secure its reintegration into the global economy, and promote inclusive, innovation-driven post-war development.

Keywords: economic management, competitiveness, post-war economy, institutional reforms, innovation, sustainable development, digital transformation, investment policy, resilience, green growth.

Постановка проблеми. Після повномасштабної агресії Російської Федерації проти України у 2022 році національна економіка зазнала безпрецедентних втрат. Зруйновано понад третину промислового потенціалу, обмежено доступ до морських портів, втрачено значну частину людського капіталу.

За оцінками Світового банку, загальні збитки перевищили 400 млрд дол. США [15, с. 18].

У таких умовах питання ефективного економічного управління набуває особливої актуальності – воно визначає спроможність держави не лише відновити, але й підвищити конкурентоспроможність у

світовій економіці [12, с. 45; 15, с. 52]. Післявоєнна відбудова – це не просто відновлення втрачених активів, а перехід до нової моделі розвитку, заснованої на принципах сталості, цифровізації та відкритості [9, с. 10]. Ключова роль у цьому процесі належить державним інститутам, здатним забезпечити баланс між ринковими механізмами та стратегічним плануванням [11, с. 27; 16, с. 34]. Україна має можливість використати історичний досвід інших країн, які пройшли через подібні трансформації, але водночас розробити власну модель управління, адаптовану до сучасних глобальних викликів [14, с. 38].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя конкурентоспроможності національних економік сформовано працями класиків. Портер М. Е. (Porter M. E.) запропонував «діамант» національної конкурентної переваги, що інтегрує чинники попиту, умов виробництва, споріднених галузей і стратегії фірм; модель широко використовується для дизайну промислової політики та кластерних стратегій [9, с. 45–48]. Шумпетер Й. А. (Schumpeter J. A.), виходячи з інноваційної теорії циклів, показав, що підприємницьке «творче руйнування» є рушієм довгих хвиль розвитку та структурних зсувів, які критичні у фазах післявоєнного відновлення [13, с. 112–118].

Серед інституційних і прикладних джерел провідну роль відіграють міжнародні організації. Світовий банк у Третій швидкій оцінці втрат та потреб (RDNA3) надає кількісну карту пошкоджень і пріоритетів фінансування, що слугує базою для секторального планування відбудови та координації донорів [15, с. 15–19]. МВФ у регулярних оглядах за програмою EFF фіксує динаміку макроекономічної стабілізації, виконання кількісних критеріїв та структурних маяків, окреслюючи ризики для зростання і потреби у фінансній підтримці [6, с. 9–12; 7, с. 22]. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у своєму звіті OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 систематизує структурні виклики – кадрові дефіцити, вразливість енергетичної системи, логістичні бар'єри – і подає рекомендації щодо підвищення продуктивності, інституційної спроможності та якості врядування [8, с. 33–37].

Для вимірювання позицій України у глобальних ланцюгах вартості активно використовуються композитні індекси. Індикатори Global Competitiveness Index (GCI 4.0) Всесвітнього економічного форуму [16, с. 5–8] і щорічний World Competitiveness Yearbook Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD) [2, с. 41–44] дозволяють здійснювати міжкраїнні порівняння за рівнем державної ефективності, бізнес-середовища та інфраструктури.

В українському науковому контексті зростає корпус емпіричних робіт, що аналізують продуктивність, інновації та інституційні чинники у воєнний і післявоєнний періоди. Зокрема, Задоя О.В. виділяє інновації, освіту, ефективність ринків і якість інсти-

тутів як ключові детермінанти конкурентоспроможності та напрями цільових реформ [17, с. 48–50]. Паралельно медіа- та аналітичні огляди засвідчують стійкість IT-галузі та розширення підприємництва, що корелює з результатами міжнародних індексів інноваційності [11, с. 2–3].

Підсумовуючи, сучасна література конвергує до кількох висновків: (1) конкурентоспроможність у післявоєнний період визначається швидкістю інституційного відновлення та якістю економічного управління [12, с. 45; 6, с. 10]; (2) таргетовані публічні інвестиції та координація донорських потоків підвищують мультиплікатор відбудови [15, с. 18]; (3) цифровізація державного сектору, розвиток людського капіталу та інноваційні екосистеми є необхідними умовами інтеграції у глобальні ланцюги вартості [9, с. 12; 14, с. 28]. У науковій дискусії все ще недостатньо розроблено залишається проблема адаптації міжнародних моделей управління до особливостей української економіки — структури ринків праці, безпекових обмежень і стану інфраструктури [11, с. 40–41; 16, с. 32].

Метою статті є дослідження ролі економічного управління у зміцненні конкурентоспроможності України на світових ринках після війни на основі аналізу міжнародного досвіду країн, які пройшли шлях післявоєнного відновлення у XXI столітті.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити теоретико-методологічні основи конкурентоспроможності в умовах трансформаційної економіки;
- проаналізувати міжнародний досвід економічного управління після збройних конфліктів;
- оцінити стан і перспективи української економіки у 2020–2025 роках;
- сформулювати рекомендації щодо вдосконалення системи економічного управління України у післявоєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Порівняльний аналіз моделей економічного управління країн після війни.* Теоретичне підґрунтя конкурентоспроможності національних економік сформовано працями класиків. Портер М. Е. запропонував «діамант» національної конкурентної переваги, що інтегрує чинники попиту, умов виробництва, споріднених галузей і стратегії фірм; модель широко використовується для дизайну промислової політики та кластерних стратегій [9, с. 45–48]. Шумпетер Й. А., виходячи з інноваційної теорії циклів, показав, що підприємницьке «творче руйнування» є рушієм довгих хвиль розвитку та структурних зсувів, які критичні у фазах післявоєнного відновлення [13, с. 112–118].

Серед інституційних і прикладних джерел провідну роль відіграють міжнародні організації. Світовий банк у Третій швидкій оцінці втрат та потреб (RDNA3) надає кількісну карту пошкоджень і прі-

оритетів фінансування, що слугує базою для секторального планування відбудови та координації донорів [15, с. 15–19]. МВФ у регулярних оглядах за програмою EFF фіксує динаміку макроекономічної стабілізації, виконання кількісних критеріїв та структурних маяків, окреслюючи ризики для зростання і потреби у фінансній підтримці [6, с. 9–12; 7, с. 22]. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у своєму звіті OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 систематизує структурні виклики – кадрові дефіцити, вразливість енергетичної системи, логістичні бар'єри – і подає рекомендації щодо підвищення продуктивності, інституційної спроможності та якості врядування [8, с. 33–37].

Для вимірювання позицій України у глобальних ланцюгах вартості активно використовуються композитні індекси. Індикатори Global Competitiveness Index (GCI 4.0) Всесвітнього економічного форуму [16, с. 5–8] і щорічний World Competitiveness Yearbook Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD) [2, с. 41–44] дозволяють здійснювати міжкраїнні порівняння за рівнем державної ефективності, бізнес-середовища та інфраструктури.

В українському науковому контексті зростає корпус емпіричних робіт, що аналізують продуктивність, інновації та інституційні чинники у воєнний і післявоєнний періоди. Зокрема, Задоя О. виділяє інновації, освіту, ефективність ринків і якість інститутів як ключові детермінанти конкурентоспроможності та напрями цільових реформ [17, с. 48–50]. Паралельно медіа- та аналітичні огляди засвідчують стійкість IT-галузі та розширення підприємництва, що корелює з результатами міжнародних індексів інноваційності [11, с. 2–3].

Підсумовуючи, сучасна література конвергує до кількох висновків: (1) конкурентоспроможність у післявоєнний період визначається швидкістю інституційного відновлення та якістю економічного управління [12, с. 45; 6, с. 10]; (2) таргетовані публічні інвестиції та координація донорських потоків підвищують мультиплікатор відбудови [15, с. 18]; (3) цифровізація державного сектору, розвиток людського капіталу та інноваційні екосистеми є необхідними умовами інтеграції у глобальні ланцюги вартості [9, с. 12; 14, с. 28]. У науковій дискусії все ще недостатньо розробленою залишається проблема адаптації міжнародних моделей управління до особливостей української економіки – структури ринків праці, безпекових обмежень і стану інфраструктури [11, с. 40–41; 16, с. 32].

Досвід Німеччини демонструє значення інституційної сталійності та державного стратегічного планування [9, с. 50], тоді як приклади Хорватії та Грузії доводять, що швидкі структурні реформи, дерегуляція й прозорість управлінських процедур створюють основу для довгострокового зростання [12, с. 52; 17, с. 49]. Іракський кейс, навпаки, підтверджує ризики неузгодженості управлінських

рішень і залежності від донорського фінансування без належної інституційної спроможності [6, с. 10–11].

Для України ключовим викликом є необхідність збалансувати потребу у швидкому відновленні з глибинною трансформацією системи управління [8, с. 25; 16, с. 30]. Найперспективнішим шляхом видається поєднання європейської моделі інституційної інтеграції з орієнтацією на інноваційно-цифрову економіку [15, с. 36; 1, с. 20]. Такий підхід дозволить не лише відновити довоєнні показники виробництва, а й закласти підвалини для сталого економічного зростання, підвищення глобальної конкурентоспроможності та стійкості національної економіки в умовах нових викликів.

Міжнародна допомога та роль фінансових інститутів

Загальні тенденції міжнародної підтримки

Після початку повномасштабної агресії питання міжнародної фінансової допомоги стало ключовим чинником стабільності української економіки. Провідну роль у цьому процесі відіграють міжнародні фінансові організації – Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Програма розвитку ООН (ПРООН). Ці інституції координують надання макрофінансової допомоги, кредитних гарантій, грантових програм і технічної підтримки для реформування систем управління, розвитку приватного сектору та підвищення стійкості державних фінансів [15, с. 15–18; 6, с. 9–11].

Згідно з даними Міністерства економіки України [5, с. 5–7], протягом 2022–2025 років держава отримала понад 75 млрд дол. США зовнішнього фінансування, що включає як кредити, так і безповоротну допомогу. Близько 40 % цих коштів було спрямовано на інфраструктурні проекти, відновлення енергетики, транспортних мереж і житлового фонду, а також на гуманітарні програми. Така масштабна підтримка сприяла не лише фінансовій стабілізації, а й формуванню довіри міжнародних партнерів до українських реформ [10, с. 8].

Пріоритетні напрями використання міжнародної допомоги

Міжнародне фінансування спрямовується на кілька стратегічних напрямів, які визначають темпи економічного відновлення та модернізації держави. Передусім це відновлення критичної інфраструктури – енергетичного сектору, транспортних артерій і житла. Важливою складовою залишається підтримка малого та середнього бізнесу, який забезпечує робочі місця та податкові надходження на місцевому рівні [15, с. 33–36].

Окрему увагу міжнародні партнери приділяють цифровізації державного управління, що є ключовим елементом підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних ресурсів [4, с. 11–13]. Також фінансові інститути активно інвестують у реформу освіти та охорони здоров'я, розглядаючи

розвиток людського капіталу як передумову довгострокового економічного зростання [1, с. 41–44].

Динаміка макроекономічних показників

Аналіз статистичних даних засвідчує поступове покращення макроекономічних індикаторів України у 2023–2025 роках. Після глибокого спаду 2022 року, коли ВВП скоротився до 140 млрд дол. США, почалося поступове відновлення економічної активності. У 2023 році валовий внутрішній продукт зріс до 160 млрд дол., а у 2024 році — до 185 млрд дол., що супроводжувалося зниженням інфляції з 26,6 % до 8,1 % [7, с. 22; 10, с. 9–10].

Водночас рівень безробіття зменшився з 29 % у 2022 році до 15,2 % у 2024 році, що свідчить про відновлення виробничої бази та активізацію інвестиційної діяльності. Прямі іноземні інвестиції, які у 2022 році становили лише 1,2 млрд дол. США, у 2024 році зросли більш ніж у чотири рази — до 5,1 млрд дол. США. За прогнозами МВФ, за умови збереження поточної динаміки, у 2025 році обсяг ВВП сягне 205 млрд дол. США, інфляція знизиться до 7,4 %, а рівень безробіття — до 12–13 % [6, с. 12–13].

Роль міжнародних фінансових інститутів у макрофінансовій стабільності

Підтримка міжнародних інституцій стала фундаментом для макрофінансової стабілізації та відновлення довіри до українських ринків. МВФ забезпечує фінансові гарантії та координує моніторинг бюджетної дисципліни в межах програми Extended Fund Facility (EFF), що допомагає уникати фіскальних дисбалансів і стабілізувати валютний ринок [6, с. 10–12]. Світовий банк концентрує увагу на середньострокових проєктах розвитку, фінансуючи інфраструктурну відбудову та модернізацію системи управління державними фінансами [15, с. 18–20]. ЄБРР реалізує програми підтримки малого бізнесу та розвитку «зеленої» енергетики, а ПРООН фокусується на місцевих громадах і гуманітарних ініціативах [14, с. 25].

Таким чином, міжнародна допомога виступає не лише інструментом фінансування відновлення, а й каталізатором системних реформ, спрямованих на зміцнення інституцій, розширення інвестиційних можливостей і цифрову модернізацію держави [15, с. 34; 9, с. 11].

Аналіз показує, що міжнародна фінансова підтримка відіграє багатовимірну роль у післявоєнному розвитку України.

По-перше, вона є стабілізуючим чинником у короткостроковій перспективі, дозволяючи державі зберігати макроекономічну рівновагу та забезпечувати соціальні видатки навіть в умовах воєнного ризику [6, с. 13].

По-друге, зовнішнє фінансування виступає структурним драйвером реформ, оскільки значна частка кредитних і грантових програм пов'язана з виконанням інституційних зобов'язань — у сфері фіскальної прозорості, антикорупційної політики та управління державними активами [15, с. 37].

По-третє, міжнародна допомога сприяє переорієнтації української економіки на інноваційну модель зростання, зокрема через підтримку цифровізації, зеленої енергетики та сталого розвитку [4, с. 12–14].

Важливим наслідком є також зміцнення людського капіталу завдяки програмам у галузях освіти, охорони здоров'я та зайнятості [1, с. 43]. Це створює передумови для довготривалого економічного відновлення.

Отже, міжнародна допомога виступає не лише фінансовим інструментом, а й механізмом трансформації економічного управління, що забезпечує поступове наближення України до стандартів ЄС і підвищує її глобальну конкурентоспроможність.

Стійке використання потенціалу зовнішньої підтримки, однак, вимагає системного моніторингу ефективності проєктів, посилення прозорості та інституційної відповідальності державних органів [16, с. 31–33].

Інноваційна та цифрова трансформація як фактор конкурентоспроможності України

Цифровізація як стратегічний вектор післявоєнного розвитку

У післявоєнний період одним із пріоритетних напрямів модернізації економіки України стала цифровізація державного управління та інституційне оновлення. Розбудова електронної держави розглядається не лише як технологічна інновація, а як системний інструмент підвищення конкурентоспроможності, прозорості та ефективності економічної політики [4, с. 11–13].

Згідно з даними Міністерства цифрової трансформації України [4, с. 7–8], понад 70 % державних послуг уже переведено в електронну форму. Це забезпечило скорочення адміністративних витрат, зменшення корупційних ризиків і прискорення взаємодії між державою, бізнесом і громадянами. Таким чином, цифрові технології стають основою нової моделі публічного управління, зорієнтованої на відкритість, швидкість і клієнтоорієнтованість.

Інновації та “економіка відкритих даних”

Впровадження принципів «економіки відкритих даних» створює унікальні можливості для розвитку малого й середнього бізнесу, інноваційного підприємництва та залучення іноземних інвесторів [4, с. 11–13; 12, с. 47–49]. Відкритість державних даних дозволяє приватним компаніям і стартапам формувати нові бізнес-моделі, засновані на аналітиці, автоматизації та цифрових продуктах. Це, у свою чергу, стимулює внутрішню конкуренцію та підвищує рівень технологічного розвитку ринку, за умови належного управління ризиками цифрової трансформації [3, с. 60–65].

Україна має потенціал інтегрувати цифрові рішення у фінансову, промислову, логістичну та аграрну сфери, формуючи екосистему інновацій, де співпраця між державою, науковими установами й бізнесом стає рушійною силою економічного зростання [1, с. 42–44].

Міжнародний досвід і уроки для України

Досвід таких країн, як Естонія та Грузія, показує, що системна цифровізація управлінських процесів може забезпечити стабільне економічне зростання на рівні 5–7 % щорічно упродовж першого десятиліття після впровадження реформ [14, с. 25–26]. Ключовим елементом успіху є синергія між урядовими ініціативами, приватним сектором та освітньою політикою, спрямованою на розвиток цифрових компетентностей населення [14, с. 26].

Україна, запроваджуючи платформу «Дія» та низку супутніх ініціатив у сфері електронного врядування, фактично закладає підвалини власної моделі цифрової держави, яка відповідає принципам Європейського цифрового простору [15, с. 34–36].

ІТ-сектор як драйвер конкурентоспроможності

Після 2022 року ІТ-сектор України став одним із ключових рушіїв національної економіки. Його частка у структурі ВВП зросла з 4,4 % у 2021 році до близько 8 % у 2025 році, а обсяг експорту цифрових послуг перевищив 8 млрд доларів США [11, с. 2–3; 4, с. 9–10]. Цей сектор вирізняється високою доданою вартістю експорту, що зміцнює позиції країни на глобальних ринках [8, с. 22–23; 16, с. 30–32].

Розвиток ІТ-галузі також стимулює суміжні напрями – освіту, фінтех, креативні індустрії та наукові дослідження. Зростання людського капіталу, орієнтованого на інновації, є фундаментом довгострокової конкурентоспроможності України, оскільки формує внутрішні передумови для переходу від сировинної до знаннєвої економіки [17, с. 48–50].

Інноваційна та цифрова трансформація виступає ключовим фактором стійкого розвитку України у післявоєнний період. Цифровізація державного управління підвищує ефективність інституцій, зменшує транзакційні витрати та сприяє формуванню прозорого бізнес-середовища [15, с. 37]. Водночас розбудова «економіки відкритих даних» і розширення ІТ-сектора створюють нову якість конкурентоспроможності, базовану на людському капіталі, інноваційності та адаптивності економіки до глобальних технологічних тенденцій [4, с. 12–14; 12, с. 48–49].

Таким чином, цифрова трансформація – це не лише технологічний, а системний економічний процес, який забезпечує синергію між реформами, інвестиціями та модернізацією інститутів управління. Вона визначає довгострокову траєкторію розвитку України як держави знань, інтегрованої у світовий інноваційний простір [1, с. 43; 14, с. 28].

Сценарії розвитку економічного управління України після війни

Сценарії післявоєнного економічного розвитку України

У післявоєнний період система економічного управління України зазнає суттєвих трансформацій, зумовлених потребою одночасного відновлення інфраструктури, реформування державних інституцій і забезпечення стійкого економічного зростання. За

даними Міністерства економіки України [5, с. 18–19] та Світового банку [15, с. 21–22], розвиток національної економіки до 2030 року може відбуватися за кількома можливими сценаріями, що відображають різний рівень швидкості реформ, обсягу інвестицій і політичної стабільності.

Згідно з оцінками експертів, усі сценарії базуються на поєднанні зовнішніх і внутрішніх чинників, серед яких головну роль відіграють міжнародна фінансова підтримка, інтеграція до європейських економічних структур, реформування енергетичного сектору, а також подолання системних проблем – корупції, бюрократії та неефективного використання ресурсів [15, с. 37–38].

Оптимістичний сценарій передбачає активну інтеграцію України до Європейського Союзу, що створює передумови для зростання інвестицій, розширення експорту й модернізації промисловості. За прогнозами Світового банку, у разі реалізації цього сценарію середньорічне зростання ВВП може сягати 5–6 % у 2026–2030 роках [15, с. 23].

Вирішальним фактором стане ефективна реалізація плану Ukraine Facility (2024–2027), який поєднує фінансову допомогу ЄС із внутрішніми структурними реформами у сфері енергетики, правосуддя, податкової політики та децентралізації [1, с. 14–15]. Успіх цього сценарію залежить від політичної стабільності, подальшої міжнародної підтримки та здатності уряду забезпечити прогнозованість економічного середовища для інвесторів [15, с. 38–39].

Базовий сценарій: поступові реформи та стабілізація

На сьогодні Україна розвивається відповідно до базового сценарію, який передбачає поступове реформування інституцій, підтримку ключових галузей економіки та збереження помірного рівня міжнародного фінансування [5, с. 20]. Очікувані темпи зростання за цим варіантом становлять 3–4 % на рік.

Основними ризиками залишаються інституційна інерційність, бюрократичні бар'єри та корупційні ризики, що можуть стримувати ефективне використання ресурсів [6, с. 11]. Проте навіть за цього сценарію, за умови стабільного макрофінансового середовища та послідовного виконання програм МВФ, Україна може забезпечити стале зростання та підвищення інвестиційної привабливості [7, с. 23–24].

Песимістичний сценарій: ризики та виклики

Песимістичний сценарій є відображенням негативних тенденцій у разі зниження міжнародної допомоги, загострення політичної нестабільності або затримки реалізації ключових реформ. У такому випадку темпи зростання ВВП можуть сповільнитися до 1–2 % на рік, що фактично означатиме стагнацію економічної системи [15, с. 24].

Ключовими ризиками залишаються відтік інвестицій, зростання соціальної напруги та енергетична залежність. Для запобігання реалізації цього сценарію необхідні активні дії щодо диверсифікації дже-

рел фінансування, модернізації промисловості та розбудови інституційної спроможності державного управління [15, с. 40–41].

Порівняльний аналіз сценаріїв

Порівняльний аналіз трьох сценаріїв свідчить, що ключовим фактором переходу до оптимістичної моделі розвитку є здатність держави поєднати стратегічне планування з гнучкими ринковими механізмами управління [6, с. 12]. Вирішальне значення матиме ефективне використання міжнародних ресурсів, зокрема в межах програм Ukraine Facility та EFF [7, с. 25; 1, с. 16].

Збереження макрофінансової стабільності, удосконалення регуляторного середовища та інституційна модернізація дозволять Україні вийти на траєкторію стійкого економічного зростання й закріпити позиції як високотехнологічної європейської економіки [5, с. 22–23; 15, с. 25].

Таким чином, успішність післявоєнної трансформації визначатиметься не лише обсягом зовнішньої підтримки, а насамперед якістю національного економічного управління, що здатне забезпечити адаптивність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі [5, с. 24; 15, с. 26].

Висновки. Проведене дослідження довело, що ефективне економічне управління є визначальним чинником підвищення конкурентоспроможності України в післявоєнний період. Саме якість інституцій, стратегічна узгодженість економічної політики та здатність держави забезпечити збалансований розподіл фінансових ресурсів визначають темпи відновлення і перспективи інтеграції до європейського економічного простору.

Порівняльний аналіз досвіду Німеччини, Хорватії, Грузії та Іраку показав, що швидкість і масштаб економічного відновлення залежать не стільки від обсягів міжнародної допомоги, скільки від ефективності управлінських рішень, рівня прозорості та координації дій між державними інституціями й приватним сектором. Для України цей досвід є важливим орієнтиром у формуванні власної системи післявоєнного управління, здатної поєднати централізоване стратегічне планування з гнучкими ринковими механізмами.

Встановлено, що стале економічне зростання в Україні можливе за умови глибокого реформування системи державного управління та розвитку людського капіталу, який є базою для інноваційної діяльності. Не менш важливою складовою конкурентоспроможності виступає цифровізація економіки, яка забезпечує прозорість управлінських процесів, спрощує взаємодію бізнесу з державою та стимулює розвиток малого й середнього підприємництва. Водночас посилення міжнародного партнерства і залучення іноземних інвестицій залишаються ключовими умовами для підтримки макрофінансової стабільності та модернізації інфраструктури.

У результаті можна зробити висновок, що реалізація комплексної стратегії післявоєнного економічного управління дасть змогу Україні не лише відновити зруйнований економічний потенціал, а й перейти до нової моделі розвитку, орієнтованої на інновації, цифрову трансформацію, експорт та стійкість до глобальних викликів. Така модель передбачає поєднання інституційної стабільності з динамічністю управлінських процесів, що забезпечить довготривале зростання й інтеграцію України до спільного європейського економічного простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Європейська комісія. (2024). Ukraine Facility (2024–2027): Strategic plan for recovery and modernization. Brussels: European Commission. URL: <https://commission.europa.eu>
2. Інститут менеджменту розвитку (IMD). (2024). World Competitiveness Yearbook. Lausanne: International Institute for Management Development.
3. Ніколіна І. І., Мазур І. В. Моделювання загроз цифрової трансформації : монографія. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2022. 196 с.
4. Міністерство цифрової трансформації України. Стратегія розвитку сфери відкритих даних України на 2025–2027 роки. Київ : Мінцифра, 2024. URL: <https://data.gov.ua/uploads/files/2024-06-04-131815.019620ODStrategy2025-2027.pdf>
5. Міністерство економіки України. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки. Київ : Міністерство економіки України, 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa>
6. Міжнародний валютний фонд (МВФ). (2025). Ukraine — Seventh & Eighth Reviews under the Extended Arrangement (EFF). Washington, DC: International Monetary Fund.
7. Міжнародний валютний фонд (МВФ). (2025). World Economic Outlook Database, April 2025. Washington, DC: IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
8. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Економічне дослідження ОЕСР: Україна 2025. Париж : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>
9. Портер, М. Е. (1990). Конкурентна перевага націй (The Competitive Advantage of Nations). Нью-Йорк: Free Press.
10. Портер, М. Е. (1985). Конкурентна перевага: створення та збереження високої ефективності. Нью-Йорк: Free Press.
11. Українські жіночі стартапи зміцнюють IT-сектор і дають надію на економічне відновлення / Reuters. 22 березня 2024 р. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukrainian-womens-startups-drive-tech-sector-resilience-offer-economic-recovery-2024-03-22/>
12. Сакс, Дж. Д. Кінець бідності: економічні можливості нашого часу / пер. з англ. І. Коника. Київ: К. І. С., 2007. 472 с. ISBN 978-966-8331-73-3.
13. Шумпетер, Й. А. Ділові цикли: теоретичний, історичний та статистичний аналіз капіталістичного процесу [Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process]. Нью-Йорк: McGraw–Hill, 1939. 1048 с.

14. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Звіт про людський розвиток 2023/2024: подолання глухого кута. Переосмислення співробітництва у поляризованому світі. Нью-Йорк: ПРООН, 2024. 324 с. URL: <https://hdr.undp.org>
15. Світовий банк. (2024). Ukraine: Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). Washington, DC: World Bank Group.
16. Всесвітній економічний форум (ВЕФ). Індекс глобальної конкурентоспроможності 4.0 (Global Competitiveness Index 4.0) – відкриті дані. Женева: ВЕФ, 2025. URL: https://data360.worldbank.org/en/dataset/WEF_GCI
17. Задоя О. А., Магдич А. С., Новіков А. М. Конкурентоспроможність України: суть та основні чинники. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2024. Т. 3, № 4. С. 69–78. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240304.07>

REFERENCES

1. European Commission. (2024). Ukraine Facility (2024–2027): Strategic plan for recovery and modernization. Brussels: European Commission. Available at: <https://commission.europa.eu>
2. Instytut menedzhmentu rozvytku (IMD). (2024). World Competitiveness Yearbook. Lausanne: International Institute for Management Development.
3. Nikolina, I. I., & Mazur, I. V. (2022). Modeliuvannia zahroz tsyfrovoy transformatsii [Modeling threats of digital transformation]. Vinnytsia: VTEI KNTEU.
4. Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. (2024). Stratehiia rozvytku sfery vidkrytykh danykh Ukrainy na 2025–2027 roky [Strategy for the development of open data in Ukraine for 2025–2027]. Kyiv: Mintsyfra. Available at: <https://data.gov.ua/uploads/files/2024-06-04-131815.0196200DStrategy2025-2027.pdf>
5. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2024). Prohnoz ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2025–2027 roky [Forecast of economic and social development of Ukraine for 2025–2027]. Kyiv: Ministry of Economy of Ukraine. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=428b492a-6d7c-4380-97c7-78ccb7f4a1fa>
6. International Monetary Fund (IMF). (2025). Ukraine — Seventh & Eighth Reviews under the Extended Arrangement (EFF). Washington, DC: International Monetary Fund.
7. International Monetary Fund (IMF). (2025). World Economic Outlook Database, April 2025. Washington, DC: IMF. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). OECD Economic Survey: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>
9. Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press.
10. Porter, M. E. (1985). Competitive Advantage: Creating and sustaining superior performance. New York: Free Press.
11. Reuters. (2024, March 22). Ukrainian women's startups drive tech sector resilience and offer economic recovery. Available at: <https://www.reuters.com/world/europe/ukrainian-womens-startups-drive-tech-sector-resilience-offer-economic-recovery-2024-03-22/>
12. Sachs, J. D. (2007). The End of Poverty: Economic possibilities for our time (I. Konyk, Trans.). Kyiv: K.I.S. (Original work published in English). ISBN 978-966-8331-73-3
13. Shumpeter, J. A. (1939). Business Cycles: A theoretical, historical, and statistical analysis of the capitalist process. New York: McGraw–Hill.
14. United Nations Development Programme (UNDP). (2024). Human Development Report 2023/2024: Breaking the gridlock – Reimagining cooperation in a polarized world. New York: UNDP. Available at: <https://hdr.undp.org>
15. World Bank Group. (2024). Ukraine: Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). Washington, DC: World Bank Group.
16. Vsesvitnii ekonomichniy forum (WEF). (2025). Indeks hlobalnoi konkurentospromozhnosti 4.0 (Global Competitiveness Index 4.0) – vidkryti dani [Global Competitiveness Index 4.0 – Open Data]. Geneva: WEF. Available at: https://data360.worldbank.org/en/dataset/WEF_GCI
17. Zadoia O. A., Mahdich A. S., Novikov A. M. (2024). Konkurentospromozhnist Ukrainy: sut ta osnovni chynnyky [Ukraine's Competitiveness: Essence and Key Factors]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 3(4), 69–78. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240304.07>

Стаття надійшла: 27.10.2025

Стаття прийнята: 13.11.2025

Стаття опублікована: 24.11.2025